

VORMSI ØORMSÖ

VORMSI

Head vormsilased ja sõbrad!

Olete palutud Vormsi valla 25. aastapäeva tähistamisele 17. detsembril 2016.a. kell 19.15 Hullo rahvamajas.

*Tervitused, sõnavõttud.
Pidu toimub koos ansambliga Untsakad.*

Vormsi Vallavolikogu ja Vallavalitsus

Volikogu ja vallavalitsuse tegemistest

Volikogu 10. oktoobri istungil võeti vastu Vormsi valla arengudokumendid aastateks 2017 kuni 2020 ja kinnitati Vormsi valla põhimääruse muudatused. MTÜ Nutikas Vormsi uueks Vormsi valla esindajaks valiti Henry Timusk.

Volikogu otsustas esitada Rahandusministeeriumile taotluse erandi kohaldamiseks, et Vormsi vald saaks jätkata iseseisva omavalitsusena. Iseseisvana jätkamise poolt oli 93 protsenti arvamust avaldanud vormsilasest. Seekord said arvamust avaldada ja oma kodanikukohust täita ka koolinoored. Need, kes hääletuskasti juures käisid, olid ilmselt oma valikus veendunud ja võtsid seda võimalust väga tõsiselt.

Meie noorte esimene võimalus täita oma kodanikukohust. Rachel, Joosep, Markus suundumas valimiskasti juurde.

Foto: Eidi Leht

Otsustati võtta laenu 66 283 eurot Hullo küla veemajandusprojekti teostamiseks. Projekt peaks lõppema juba sel aastal ja puhas joogivesi jõudma inimesteni, kes seda juba ammu ootavad. Kes Hullo ei ela, neil on

võimalus ka järgmisel aastal taotleda puhta joogivee saamiseks vahendeid hajaasustuse programmist, kus 1/3 kuludest kaetakse riigi eelarvest, 1/3 valla eelarvest ja 1/3 jääb taotleja kanda.

Vallavalitsus andis välja ehitusload Hullo külas Uus-Poolsi katastriüksusele nr 90701:002:1501 väliköögi ehituseks, Andra katastriüksusele nr 90701:001:0563 elamu ehituseks, Hosby külas Uue-Jakasa katastriüksusele 90701:003:0347 üksikelamu ehituseks, Hullo küla veetorstiku (ehr: 220569005) ja kanalisatsioonitorustiku (ehr: 220568949) laiendamiseks ning Prästvike järve põhja poole jääva Allika matkaraja rekonstrueerimiseks ning laiendamiseks. Algati detailplaneering Saxby külas Saxby sadama katastriüksusel 90701:001:0424 eesmärgiga rajada slipp ning uuesti seal ajalooliselt olnud päästekuuri ning leida võimalused parkimise olukorra parandamiseks. Maksti välja 2016. aasta maakasutustoetused, mida seekord oli kokku 889,67 eurot. Siinkohal tuleb ära märkida, et vastavalt kehtivale korrale ei ole õigust saada maakasutustoetust, kui samal aastal on saadud Vormsi vallavalitsuselt muud toetust ettevõtlusele.

16. novembril toimus kohtumine Lääne Maavalitsuses, et leida lahendused piletimüügi paremaks korraldamiseks Sviby-Rohuküla laevaliinil. Siinkohal tuletame meelde, et uue hankega muutus kohalikule elanikule sõidusoodustuse andmise kord ja soodustust rakendatakse jooksva aastal 1. jaanuari seisuga. Kehtib põhimõte, et kes maksab oma maksud Vormsi valda, sellele annab riik ka kohalikule elanikule mõeldud sõidusoodustust. Maksude laekumist arvestatakse elukoha järgi iga aasta alguse seisuga. Ehk siis, kui registreerite ennast Vormi elanikuks peale 1. jaanuari, siis Teie maksud sellel aastal Vormsi valda ei laeku ja ka kohaliku elaniku

sõidusoodustust Te jooksva aastal ei saa. Kohaliku elaniku sõidusoodustust hakkab sellisel juhul kehtima alates järgmisest aastast. Muuhulgas kerkis üles küsimus, kuidas rakendub üle 65-aastastele mõeldud sõidusoodustus. AS Kihnu Veeteed esindaja kinnitas, et seda arvestust nad peavad ja peale 65. sünnipäeva saab kohe ka tasuta sõita.

Vallavalitsus vaatas läbi 2017. aasta eelarve ja kinnitas järgmiseks aastaks valla asutuste töötajate koosseisud ja palgamäärad. Palgamäärad vaadati üle ja ühtlustati selliselt, et valla asutustes oleks ühtne palgasüsteem ja see oleks kooskõlas tööülesannete, kohustuste ning vastutusega. Vallavalitsus soovib töötajate koosseisudes teha olulisi muudatusi ja täna erinevate lepingute alusel töötajad tuua üle vallavalitsuse struktuuri. Näha koosseisudes ette täistöökohaga kultuuritöötaja ja osajaga finantsspetsialist, ehitusspetsialist ning karjääri avamise eelduseks oleva maavarade spetsialisti ametikohad. Selline struktuur annab parema ülevaate ja laialdasemad võimalused tööülesannete optimaalsemaks jaotamiseks, kodanike paremaks teenindamiseks ning töötajate asendamise korraldamiseks.

Algatame meie niiskel ja pimedal sügisel «Saagu valgus» ettevõtmise ja kuulutame saarel välja kodu valgustamise konkursi. Kaunistame-valgustame oma kodud advendi- ja jõuluajaks kuni päevad jälle taas pikemaks ja valgumaks hakkavad muutuma. Naudime üheskoos endi loodud valgust, et see tooks meile silmailu ja rõõmu südamesse, märkame oma naabreid ja üksteist. Kokkuvõttes kodudest tehakse teise ja kolmanda advendi vahel ning valgumad ja kaunimad saavad ära märgitud ja premeeritud. Kui panete tähele märkimisväärset, siis andke sellest vallavalitsusele lahkesti teada.

Volikogu esimehe veerg

IVO SARAPUU

Tere, hea vormsilane!

Astaloõpp on tulekul. Haldusreform saarel hakkab lõpule jõudma. Vallavalitsuse poolt läbi viidud küsitlusel Vormsi valla jätkamisel iseseisvana osales peaaegu 30% elanikkonnast. Küsitluslehe täitnutest soovis 93%, et Vormsi vald peaks alles jääma. Aitäh, Sulle saarerahvas, kes Sa ei pidanud paljaks sellele küsimusele vastata. Novembrikuu istungil otsustas vallavolikogu kasutada riigi poolt pakutud võimalust jätkata iseseisva vallana ja volitas vallavalitsust koostama Rahandusministeeriumile esitatavat põhjendatud taotlust. Kuidas meil selles osas edasi läheb, eks aeg näitab.

Volikogu liikmete hulgas on toimunud muudatused. Erinevatel põhjustel on peatanud oma tegevuse Toivo Hokkonen ja Urmas Pau. Nende asendusliikmetena hakkavad osalema volikogu töös Heily Piip Keskerakonna nimekirjast ning valimisliidu Ka Talvel Vormsil poolt Ilmar Koppelmaa. Mõlemad on õelnud, et toetavad meie tänast vallavanemat Tanel Viksi. Loodan, et suvel toimunud abiratta draama on kalevi alla maetud ja välgukiirusel BNS-i liikuvad Vormsi uudised ei ole säärast laadi.

Oma töö paremaks korraldamiseks otsustas volikogu senise kolme nõuandva komisjoni asemel jätkata kahega. Nendeks on sotsiaal-, haridus- ja kultuurikomisjon – esimeheks Henry Timusk ning maaelu- ja majanduskomisjon – esimeheks Anu Streng. Jõudu uutele komisjonidele ja loodan, et volikogu tahe leiab parema lahenduse!

Koostamisel on uus valla eelarve. Milline see saab olema tänase haldusreformi valguses ja sellest tulevatest otsustest, eks peagi näeme.

Täna näeme, kuis saare südames Hullo külas tehakse kaevetöid ja veetrassi paigaldamist. Tööde tegijaks on Haapsalu Veevärk. Teostumas on valla poolt projekt «Hullo kanalisatsiooni väljaehitamine». Selle tarbeks otsustas vallavolikogu novembrikuu istungil võtta laenu summas 66 283 eurot.

On huvitav aeg, nii meie elus kui looduses. Novembri alguses sadas tublisti lund ja täna on maa must. Sügisel kaua kestnud idatuuled viisid veetaseme meres alla. Hiidlaste praamiliiklus oli tugevalt häiritud, kõrvaltvaatajatena võisime neile ainult kaasa tunda, hinges ärevus ega ometi meie «Ormsõga» midagi ei juhtu. Kohalikud jahimehed vaatavad imeliku pilguga metsa poole, kust küll need suured ja tugevad põdrad on Vormsile sattunud, suvel polnud neid mitte näha. Arvatavasti kaua kestnud idatuuled, madal mereveetase võimaldas põdral hõlpsamalt jooksuajal ringi liikuda. Vesi oli tõesti maas, ei tea, kas metsloom Voosi kurku ületades pidi üldse ujuma hakkamagi. On tõesti huvitav sügis, nautigem seda, mis loodus pakub!

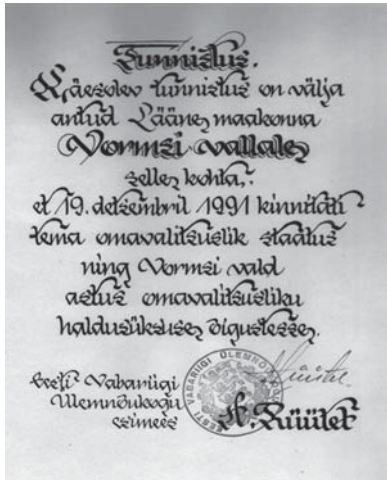
Valla sünnipäev on 19. detsembril. 25 aastat iseseisvust. Tulge 17. detsembril kõik sünnipäevapäevadele. Me oleme seda väärt, et õnnitleda üksteist esimese veerandsaja täitumisel.

Seniks «augud paberisse» ja ilusat aasta lõppu kõigile vormsilastele, nii siin kui sealpool merd!

Vormsi vallavanemad meenutavad

Vormsi vald peab 19. detsembril oma 25. sünnipäeva. Palusime kõikidelt ametis olnud vallavanematelt meenutusi: suuri kordaminekuid oma ametiajal, samuti raskemaid ja keerulisemaid hetki, mida oleks soovitud veel korda saata, kas vald peaks jätkama iseseisvana.

15. mai 1992 – Vormsi vallale tunnistuse üleandmine. Fotol H. Lepp, E. Sarapuu, A. Kuusk, B. Kägu, H. Danilov ja A. Lipstok.
Foto: Malle Hokkoneni erakogust

Rudolf Kägu, esimene vallavanem 1991-1993

Töötasin Vormsi külanõukogu esimehena aastatel 1989–1991, mille järgnes vallavanema ametiaeg. Kõige olulisem oli Vormsi valla moodustamine. Peaaegu aasta kulus dokumentide vormistamisele, kolmandal katsel õnnestus EV Ülemnõukogus põhikiri esitada. Oli tarvis kiirustada, et oma inimestele head teha, seitse uustalu sai kinnitatud. Maakond soovitusi ei andnud, keeruline oli ühistu West varade üle andmine vallale, külanõukogule neid ei antud.

Vallavanematele korraldati nädalane koolitus, anti kaasa esimese iseseisvusaja põhiseadus ja selle tarkusega tuli hakkama saada. Kuid kõik kulges loominguks, enda hing on rahul.

Soovid vallale: ikka edasi minna, tähistada ja pidutseda. Saare suured otsused tuleb teha kärjatel, kohalik vald on luksus ja kui liituda siis ainult Tallinnaga, ühine merepiir on meil olemas.

Ene Sarapuu - vallavanem aastatel 1993-1996 ja 2005-2008

Vormsile olid esimestel aastatel avatud kõigi ministriurimite ukсед. Saar sai mitmeid toetusi (näiteks ettevõtluse edendamiseks jm).

Saarel said alguse mitmed tegevused erinevate investeringute saamiseks. Täna on neist päris paljud teoks saanud (koolimaja jt hoonete keskküte, kesk-asula veevõrk, tankla, päästemaja, remonditud külakeskus jne). Mitmeid teenuseid, mis meil on olnud, täna enam ei ole, näiteks pangakontor, hooldekodu jm.

Keeruline oli põllumajandus-, maa- ja omandireform, osaliselt pole veel need praegugi lõppenud. Suhted endiste vormsilastega olid uus ja eriline väljakutse nii neile kui meile. Kordaminekuks oli Vormsile oma esimese kiirabiauto saamine 1995. aastal.

Vajalik on kindlasti külades sadamakohtade korrastamine, et parandada merele mineku võimalusi. Oluline on kalapüügi järjepidevuse säilitamine ja arendamine, elame ju saarel.

Soovin vallale ikka toimekat edasiliikumist ja hoolimist saare elanikest.

Vormsi peaks kindlasti jätkama iseseisva vallana. Täna on saarel olemas esimesed teenused ja lasteaed-põhikool, kõik see räägib iseseisvalt jätkamise poolt.

Saarte naistepäevad 2006. Proua Ingrid Rüütel ja vallavanem Ene Sarapuu Malle Hokkoneni erakogust

Ants Varblane vallavanem aastatel 1999-2002

Olen päris mitmel korral hakanud kirjutama, kui kuulen Vormsil tekkinud probleemidest, mis minu arvates vajavad täiendavaid selgitusi. Õnneks või õnnetuseks on arvutil «delete» klahv ja nii on kirjapandu aidanud mul isiklikult vabaneda ebameeldivatest mõtetest ning säästnud lehelugejat tarbetust kriitilisest kirjatükist. Miks selline algus? Jäägu see austatud lugeja enda otsustada.

Hiljuti kurtis vallavanem, et suureks murelapseks on valla veevärgi ja kanalisatsiooni väljaehitamine. Rahastaja olevat vastanud, et investering ei ole proportsionaalne kasusaajate hulga. Kuidas selline olukord on saanud tekkida? Minu arvates on see nõukogude pärand, milles siplene tänaseni.

Möödunud sajandi 80-ndate keskel, kui vene piirivalve hakkas ehitama Hulloste kordonit, tekkis küsimus, mida peale hakata reo-veetega. Tollased «kavalad» kolhoosiametnikud Haapsalust leidsid, et nüüd on hea võimalus sõjaväe (nüüd võib seda ka «eurorahaks» nimetada) kulul Hulloste puhastusseadmed ehitada. Külanõukogu rahvasaadikud aga pakutud ettepanekut ei kooskõlastanud ja sündis ENSV-s pretsedenditu juhtum. Kohale kutsuti hulk linnaametnikke ja rahvasaadikutena saime peapesu, mille järel otsuse ümber tegime. Teist korda astus puhastusseadmete reha otsa minu eelkäijast vallavanem ja ehitas juba tõeliste eurorahade eest 1999. aasta sügiseks valminud puhastusseadmed, mida seni pole tööle saadud, sest «investering ei ole jätkuvalt proportsionaalne kasusaajate hulga».

Vallavanemaks saades kutsusin Keskkonnaministeeriumist ühe kompetentsema veemajanduse spetsialisti seadmete kasutamise asjus hinnangut andma. Tema selge soovitus oli, et seda kaadervärki ei tohiks käiku lasta, sest kulutused ületavad võimaliku kasu. Aeg on näidanud, et eksperdil oli õigus.

Uus praam ei ole toonud lahendust transpordi probleemidele. Küllap siingi kanname nõukogude pärandit (laid tüüpi parvlaevad on veel tänaseni käigus). Sajandivahetusel tellis Lääne Maavalitsus alternatiivsete ühendusvõimaluste tasuvusuuringu, millest selgus, et odavam variant oleks nn «kettpraami» ühenduse rajamine Noarootsi ja Vormsi vahele. Ettepanekut sai tutvustatud tollasele teede- ja sideministrile, kes andis ülesande ka ministeeriumi ametnikele asjaga tegeleda. Sama ministeeriumi alluvuses oli ka RAS Saarte Liinid, kelle huvides on tänini Svibysee nn «süvasadama» ehitamine, kui neile raha antakse ja ka meri juurde tuuakse.

Vallavalitsuse lühiajaline eesmärk oli saada Vormsile praam, mis seisaks Svibys ja teenindaks meid esimeses järjekorras. Laevafirma nõudis kompressorite käivitamiseks vajalikku elektrit. Nii saigi vallavanem ühel päeval ultimatiivse telefonikõne RAS-i juhilt: «Kui sa seda Noarootsi ühenduse juttu ära ei lõpeta, siis kaablit te ei näe».

Olen arvamisel, et tollane vallavalitsuse otsus teenis lühiajalist eesmärki ja viimaste aegade mõnavesi on meile üsna ilmekalt näidanud, kui palju on vett veel Vormsi ja mandri vahele jäänud.

Ka prügimajanduse ümberkorraldamine toimus minu ametiajal. Jätmemajanduse kava oli eelnevalt koostatud ja rahastaja ning teostaja otsimisega tegelesime meie. Kui küsisin tegijatelt, mis saab prügist siis, kui oleme selle kokku kogunud, vastati mulle: «Meie projekti ülesandeks oli jäätmete kogumise süsteemi ehitamine, kuidas te selle tööle saate ja äraveo korraldate, see jääb valla mureks».

Olen veendunud, et omavalitsus oleks prügimajade ehitamise asemel pidanud keskenduma jäätmete tekkimise vähendamisele seetõttu eelkõige saarele prügi tekitava kauba tootjate ja teenuste osutajate maksustamisele.

Võiks veel kirjutada metsade suurepinnalistest lageraietest ja Vormsile mitteomastest suurtest põllumassiividest ning iseseisva valla säilitamisega kaasnevatest raskustest või Haapsalu linnaga ühinemisega tekkivatest võimalustest, kuid pidu tahab pidamist ja 25 aastat iseseisvat omavalitsust on igal juhul saavutus, mille üle võib uhkust tunda.

Möödunud sajand hävitas saarel 700 aastat toiminud eestirootslaste kogukonna. Täna jääb soovida, et juba vabas maailmas üles kasvanud põlvkond suudab vähem kui 25 aastaga ehitada kaasaegse elukeskkonna, mis kasutab ära saarelisuse eelised ja ületab sellest tulevad raskused.

Vallavanem Ants Varblane rääkimas Olavipäeval. Foto: Arvo Tarmula

Vallavanem Meelis Mägi
Foto: Malle Hokkoneni erakogust

Meelis Mägi - vallavanem 2002-2005

Vallavanemaks saamine oli päris ootamatu, sest 2002. aasta kohalikel valimistel kandideerides seda plaani polnud. Aga pärast kirglikku ja pikaks veninud valimistejärgset vaidlemist volikogus ja väljaspool seda ning sobiva kandidaadi otsimist osutusin ma valituks.

See periood oli viimane, kus kohaliku volikogu volitused olid veel kolm aastat. Minu eelkäija, Ants, võttis oma perioodi kokku sõnadega – «esimene aasta õpid, teisel saad tegutseda ja midagi teha ja siis kolmandal aastal tulevad juba valimised ja sellega kaasnev.»

Aasta õppimiseks õnneks ei kulunud, eelmine periood volikogus oli valla toimimisest juba teatud pildi ette andnud. Vallavanema aeg langes sellesse perioodi, kus ka vallale laekuv tulu- ja maamaksuraha hakkas kasvama ja lisa tuli ka erinevatest projektirahastustest. Püsiluudest, mis sai võimalikult minimaalne hoitud, ülejääv vaba raha saigi suunatud valla erinevate investeringute teostamiseks. Seda peangi üheks olulisemaks põhimõtteks oma vallavanema perioodil. Teiseks asjaks sai vallavalitsuse koosseis olema väga mitmekesine ja koosnema erinevatest inimestest väljastpoolt vallamaja. Seetõttu olid ka näiteks valitsuse istungid sageli väga kirglikud, aga Vormsi jaoks, usun, sai tulemus parem ja ka objektiivsem.

Uute valimiste eel ja ajal algaski uute võimupiiride ja kokkulepete tegemine, mistõttu järgmiseks perioodiks mind volikogu enam vallavanemaks ei valinud.

Võimaliku liitumise osas ei ole praegu Läänemaal Vormsile head varianti, arvestades, mis sugused mängud on osades omavalitsustes käinud ja millised piirkonnad üldse ühinemas on. Seega on Vormsile ja tema inimestele kindlasti parem variant iseseisev Vormsi vald.

Vormsi vallale soovin ikka tarka ja tegusat tulevikku ning Vormsist ja Vormsi inimestest hoolivaid vallajuhte.

Daina Jüristo - vallavanem 2008-2009

Suurimad kordaminekud oma ametiajal: hakkas praam permanentseks seisma Svibys, saime heakskiitu ja rahalist kinnitust vana vallamaja renoveerimiseks, alustasime valla ametiruumide restruktureerimist (seadsime vallamajja sisse veevärgi, kolisime sinna arsti vastuvõtu ruumi, jmt).

Säravaim hetk – ERSO kontsert.

Ootamatum hetk – vajadus veenda volikogu vana vallamaja renoveerimise vajaduses.

Keerulisem hetk – vestlused Kihnu Veeteelega.

Raskem hetk – sotsiaalhooldekande probleemide lahendamise.

Oleksin väga tahtnud olla 2010. aasta juubeli-olavipäevade korraldustoimkonnas.

Soovin Vormsi vallale 25. aastapäevaks edu ja loovat lähenemist probleemidele.

Vormsi peaks jätkama iseseisva vallana.

Vallavanem Daina Jüristo
Arvo Tarmula

Meeme Veisson - vallavanem märts- november 2013

Kõik varem alustatud projektid (jäätmejaam, tankla) said õigel ajal lõpetatud ning Vormsi sai endale lipu ja vapi. Nii lühikese ajaga enne valimisi on raske midagi suurt korda saata.

Ikka õnne ja edu ning pikka iga Vormsi vallale!

Loovutada iseseisvus parema tuleviku nimel, kuidagi tuttav tuleb ette.

Valla lipu õnnistamine 29. juulil 2013, lipuga vallavanem Meeme Veisson.
Foto: Arvo Tarmula

Vormsi lasteaed 45

Vormsi Lasteaia väga kaunit ja südamega koostatud kroonikast saab lugeda: lasteaed avati 22. novembril 1971. aastal, tööd alustati kahe rühma ja 25 lapsega. Lasteaia 10. sünnipäeva aegu räägiti veel lasteaia juurdeehitusest, sest ruumid jäänud kasvavale lastearvule kitsaks. Kuid 1990. aastal lasteaed likvideeriti laste vähesuse tõttu, vara müüdi maha ja kroonikamaterjalid läksid hoopis kaduma.

Lasteaed avati taas 15. juulil 1993. aastal üheksa lapsega. 1997. aastal suleti lasteaed valla volikogu otsusega ja avati kooli juures asuv alusharidusrühm. Tegelikult asus lasteaed (alusharidusrühm) endistes ruumides endises tegevuses. Samas, ajahamba poolt puretud majas tegutses alushariduse rühma nime all kuni 2002. aasta kevad-suveni.

30. oktoobril 2002 koliti uude, kaasaja nõuetele vastavatesse ruumidesse lasteaed-koolituskeskuse majas. 1. juulil 2005. aastal EV Haridusministeeriumi otsusega moodustati Vormsi Lasteaed-Põhikool.

Lasteaia avamisel moodustas pedagoogilise personali: juhataja Leida Randmer, kasvatajad Ilona Urv ja Tiiu Närep ning hoidja Gerda Piirsalu. Lisaks kuulus personali koosseisu majandusjuhataja, meditsiiniõde, kokk, kokaabi ja küttja.

Järgnevatel aastatel (1972-1986) juhatas pikalt lasteaeda Ilona Urv, lühikest aega sama perioodi sees ka Malle Hokkonen ja Aino Ainsoo, 1986-1990 Gerda Piirsalu, 1993-1995 Urve Kütt, 1995-1997 Eve Murdjõe.

Lasteaiaõpetajana on pikaajaliselt töötanud Jana Kokk (1999-2015), õpetaja abina Ilona Urv

(1998-2011), 2003. aastal alustas hoidjana Jevgenia Kisler ja 2014. aasta sügisel alustas tööd lasteaiaõpetajana Ene Koitla, lühiajaliselt on olnud tööl veel mitmeid õpetajaid.

1985-1988 korraldati Ilona Urvi, Gerda Piirsalu ja Nataša Valmi eestvedamisel Vormsi Lasteklubi lastehommikuid rahvamaja ruumides. Lastehommikud pakkusid lastele mitmekesist ja sisukat tegevust – korraldati temaatilisi konkursse, viktoriine, kohtuti huvitavate inimestega, mängiti, lauldi ja tantsiti.

Meenutab kauaaegne lasteaia juhataja ja kasvataja Ilona Urv: «Kuna lasteaed avati novembri lõpus, siis jäi esimeseks nääripeoks ettevalmistusaeg väga lühikeseks, aga laulud ja tantsud said ikka selgeks õpetatud ning õpitud.

Lapsed toodi terveks nädalaks lasteaeda, esmaspäevast reedeni. Lapsed harjusid ööpäevarühmas kiiresti ära, nuttu ei olnud palju.

Muret tekitas personali sage vahetus. Samuti oli söögiprobleem, portsud väikesed. Laste haigused, sel ajal diagnoositi ülemiste hingamisteede katarre. Raudvoodid ei mahtunud ära, siis keevitati need kahekordseks.

Nurka seisma ei tohtinud panna, aga nurgas ilma tegevuseta istumine oli karistusena lubatud. Head lapsed kasvavad kindlasti viitsata.»

Ilona meenutas seinalehte Tibu talitaja, kuhu ta joonistas koomikseid, pani üles lastetoidi.

1980. aastatel õpetati juba lasteaias vene keelt, lapsed õppisid läbi mängu kiiresti selgeks tähed ja lihtsad väljendid.

Olid toredad, tegusad aastad, lastega koos on alati huvitav.

ELLE PALMPUU

Praegune lasteaia maja

Tatjana tagasi saarel

Olen Vormsi valla uus-vana kultuuritöötaja. Vana sellepärast et enam nii noor ei ole, aga ka sellepärast, et mul oli au siin töötada aasta aega ka 2005-2006. Tol korral töötasin rohkem koolis, kultuuritöötajat oli 0,25 kohta minu mälu järgi. Suuremaks ettevõtmiseks kujunesid suvised Vormsi valla päevad ja Olavipäev ning Saarte pärimuspäevad. Ja, oh üllatust, nüüd on üle kümne aasta saarte päevad jälle meie juurde tulemas! Ja seda lisaks Hiiu kandle laagri ja kohe-kohe üle

uksepaku astuvale Vormsi valla 25. juubelile. Nii et kohe pea ees sisse, õnneks mitte päris tundmatus kohas. Inimesed siin on mind juba soojalt, abivalmilt ja sõbralikult vastu võtnud. Vajan rohkelt infot ja abi, muidugi aitan omalt poolt, kes aga tahab midagi kultuuri-, spordi- või noorsootöö valdas ette võtta. Turism ja koduleheküljed ka. Sest koos saab ikka paremini. Vot nii. Loodan, et meil saab tore olema! Tervitades,

TANJA

Vana vahva lasteaed. Foto lasteaia kroonikast

Minu 17 Vormsi aastat

Minu esimene kontakt Vormsiga sai alguse 1998. aasta novembris ja siis hakkas minus kasvama ka huvi selle omapärase saarekesse vastu. Järgmise aasta juulikuust asusin juba lasteaiaõpetajana ametisse veidi väsinud moega lasteaeda. Kõik oli korraga nii uus ja nii teistmoodi, kuid oma-seks sai see üsna ruttu, samuti tunde, et see ongi minu koht.

Eks esimene tööaasta kujunes sisseelamiseks ja uue olukorraga kohanemiseks, kuid juba teisel aastal saime hoo sisse ja oma elu toimima. Vanast lasteaiast meenuvad esimeste suursündmustena lasteaia kolmekümnes juubelipidu, heategevusüritus uue lasteaia heaks ning jõulueelne seiklus onu Arvo ja väikeste päkapikkudega. Mäletan, et toona oli palju häid lasteaia toetajaid, keda ka juubelipeol pidulikult meeles pidasime.

Heategevusüritus kujunes eriti suurejooneliseks ja sellesse ettevõtmisse oli kaasatud kogu saar. Rahvamajja oli üles pandud suur näitus saareelanike käsitööst ja laste joonistustest, toimus suur kontsert, oksjon ning etendus Riukjalg. Saal oli rahvast täis ja pidu uhke, veidi kogusime raha ka! Eriti südamlikuks kujunes jõulude ajal väikeste päkapikkudega saare eakate külastamine. Arvo sõidutas päkapikud talu väravasse ja läbi hangede kahlates anti soojas toas pererahvale üle head jõulusoovid ning väike kontsert pealekauba. Esialgul olid inimesed ehk ehmunudki, kuid lahku minnes olid kõik sulanud ja meelitatud, päkapikud aga tänu ja maiustustega üle valatud. Juba siis hakkasime osalema erinevatel konkurssidel, näiteks UNICEF-i fotovõistlusel ja päästeteemalistel joonistusvõistlustel.

30. oktoobril 2002 sai lõpuks pidulikult avatud kauaoodatud uus, armas lasteaed koos ainulaadse ja omanäolise mänguväljakuga. Sel päikeselisel päeval tutvuti vastvalminud Mini-Vormsiga, saare kultuuriloost

ja selle seosest mänguväljakuga rääkis rahvarõivais raamatukogu juhataja Annika Ajangu. Siseruumid olid veel lagedad, kuid rõõmu uuest ja värviküllasest majast oli palju. Meie soovide kohaselt tellitud mööbel valmis naabersaarel Hiiumaal, kusjuures viimased mööblitükid jõudsid kohale jõuluõhtul üle jäätee seigeldes, tortki kaasas. Olid ajad!

Uus maja ja mõnusad metsarajad mõjusid inspireerivalt nii minule kui lastele. Igast lapsest sai väike kunstnik, nende seas mõni eriti silmapaistev looja ja mitte ainult joonistajana. Meenub suurt elevust tekitanud pudelikiri Gotlandilt ja väike kirjavahetus kirja saatjaga. Uudistekünnise ületas meie esimene aabits – Kodukoha aabits – Vormsi. Sealtmaalt valmis viis laste endi loodud Vormsi aabitsat. Lisaks osaleti edukalt hulgaloominguvõistlustel, neist kõige edukamaks kujunes kaitseministeeriumi ühes haridus- ja teadusministeeriumiga korraldatud konkurs «Minu tuleviku Eesti», kust võideti oma vanusegrupi peapreemia, kaks eripreemiat ning juhendaja preemiat. Külalisteraamatusse on jäädvustatud arvukad südantsoojendavad sissekanded lasteaeda külastanud kolleegidelt ja tuntud ning vähem tuntud külalistelt üle Eesti. See on vaid põgus ülevaade kõigest tehtust-olnust, meelde jäävat on palju. Need 17 aastat on olnud ilus ja sisukas aeg ning eneseteostus!

Olen tänulik kõigi nende kaunita ja rikastavate aastate eest! Vormsi on kui lapsepõlve võlu-maa. Just siit sain vajaliku aluse praeguseks tööks waldorflasteaias, kus väärtustatakse last enast ja tema individuaalsust, kus lapse kõige tähtsamaks tööks on lapsepõlve nautimine, nii enda kui ümbritseva maailma avastamine.

Õnne ja edu Vormsi lasteaiale ning kõigile saare lastele!

JANA KOKK

Tatjana tagasi saarel.

Foto: Tatjana Sääsi erakogust

Mereteki autor Marju Tamm. Foto: Malle Hokkonen

Mardilaat Saku Suurhalls

Käidud, vaadatud, imetletud. Mardilaata on tänaseks korraldatud juba kahekümnendat korda, korraldajaks Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liit. Algselt asukohaks oli Lauluväljak, alates kümnendast Mardilaadast – Saku Suurhalls.

2012. aastal (so XVI Mardilaat) alustati konkursiga osavõtjate vahel – «Parim uus toode Mardilaadal». Üks selle aasta uue toote konkursi võitjatest oli läbivillane tumedast ja heledast naturaalsest värvi lõngast kootud Vormsi meretekk. Autor Marju Tamm. Meie käsitöö seltsi tööd on muljetavaldavad veel Algori sepsid. Kindaid-sokke, nii

mini- kui maksisuuruses, oli kootud külluses, ainult rahvale neid näidata ja müüa polnudki erilist võimalust, pinda selleks oli liiga vähe. Osavõtjate laadakohtade arv oli 240, ka Saku Suurhallsi seinad ei ole kummit, kahjuks!

Saadi uusi mõtteid ja ideid, tehti ka mõni huvitav ost kodustele...

Vormsi laadakohtade omistati tiitel «Parim väljapanek Mardilaadal 2016». S U P E R ! !

Jõudu järgnevat!

2016. aasta Mardilaada külastus sai teoks «Vormsi Pensionäride Seltsingu» eestvõttel ja Vormsi valla toetusel.

HELLE RINNAK

Järgmisest aastast saab haigekassa blankette ja vorme täita kohaliku omavalitsuse sotsiaaltöötaja juures

Alates esimesest jaanuarist saavad kõikide linnade ja valdade inimesed pöörduda oma kohaliku omavalitsuse sotsiaaltöötaja poole, et täita haigekassa avaldusi ning blankette.

Varasemalt sai blankette täita ka Eesti Posti kontorites, kuid alates 1. jaanuarist 2017 ei ole enam postkontorites seda teenust. Kuid muretsema ei pea – kohalike omavalitsuste lai võrgustik tagab kõigile, ükskõik kus nad Eestis elavad, võimaluse abi küsida avalduste täitmisel.

Eriti oluline on see piirkondades, kus näiteks haigekassa klienditeenindused puuduvad või nendele, kellel ei ole võimalik kasutada elektroonseid teenuseid.

Blankettide täitmisel on eelkõige inimesed vajanud abi õigete andmete märkimisel või kuhu tuleb täidetud dokumendid saata. Haigekassa meeskond on viimastel kuudel üle Eesti käinud kohalike omavalitsuse töötajaid koolitamas, et nad oskaksid tekkinud küsimuste ning murede korral aidata. Küsimuste või murede korral võib helistada

ka haigekassa klienditelefonile 669 6630.

Varem on kõige rohkem avaldusi esitatud hambaravi hüvitise saamiseks. Nende avalduste täitmise pärast ei pea inimesed alates 1. juulist 2017 enam muretsema. Juulikuust muutub süsteem, kus edaspidi haigekassa arveldab otse hambarastiga ning inimene saab automaatselt oma hambaravi eest tasudes soodustuse.

Oluline on meelde jätta, et Eesti Post lõpetab alates 1. jaanuarist 2017 haigekassa blankettide väljastamise ja edastamise.

Alates 2017. aasta 1. jaanuarist palume pöörduda Eesti haigekassa blankettide saamiseks ja edastamiseks haigekassa või oma kohaliku omavalitsuse poole, kes aitavad vajadusel avaldusi täita ja edastada.

Eesti haigekassa blankettide väljastamise ja esitamise võimalus lisaks oma kohalikele omavalitsusele:

haigekassa blanketid on leitavad haigekassa kodulehel: <http://www.haigekassa.ee/et/inimesele/blanketid>

EESTI HAIGEKASSA

OSKAR LUTSU NALJAMÄNG ÜHES VAATUSES

KAPSAPEA

Lavastaja: Marge Kivi
Osades:

Pliuhkam - Hannes Loss
Roosi - Katrin - Dagmar Liug
Sägi - Eimar Sikmann
Liisbet - Külli Kivi või Monika Jammer
Saunanaine - Aase Saareväli
Kusti - Hedvig Kivi
Mari - Annabel Alemaa

Info: see@seeteater või telefonil 5648 9016

see TEATER

Pärimistoimingud tuleb lõpetada

Kinnistusosakond hakkab trahvima maaomanikke, kellel on maa pärimise toimingud lõpule viimata. Maksu- ja tolliameti andmetel on üle Eesti tuhandeid kinnistuid, mille omanik on surnud ja pärijad ei ole kandeparandamiseks avaldust esitanud. Nii jääb riigil saamata suur osa maamaksu.

Kui pärija ei ole aasta lõpuks kinnistusraamatu kandeparandamise taotlust esitanud, saadab kinnistusosakond talle uuel aastal esmalt trahvihoiatuse. Kui ka hoiatuses ettenähtud ajaks taotlust ei esitata, määratakse omanikule 200-eurone rahaträhv.

Kandeparandamiseks kinnistusraamatusse tuleb esitada kinnistuportaali või notari kaudu avaldus ja lisada omandiõiguse aluseks olevad dokumendid.

Avalduse esitamine kinnistuportaali kaudu ja kandeparandamine on riigilõivuvaba.

Avalduse vormistamisel notari juures tuleb teenuse eest tasuda vastavalt notari tasu seadusele.

Kui eelnevalt ei ole pärimismenetlust läbi viidud, tuleb pöörduda notari poole, kes teostab pärimismenetlust ja väljastab pärimistunnistuse.

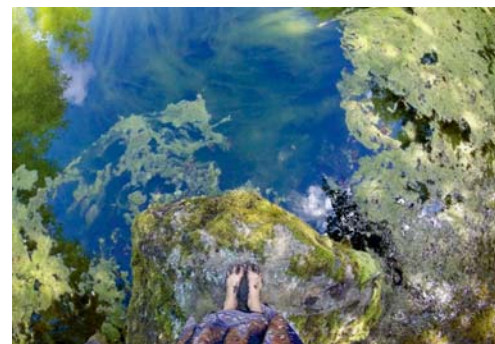
VALVI SARAPUU

Hiite kuvavõistluse peauhinna pälvis Epp Libe foto Vormsi Suurallikast

Refereeritud Ahto Kaasiku artiklit Maavalla Koda, <http://www.maavald.ee/kuvavõistlused/h/maavalla-hiied-2016>

Tänavu üheksandat korda toimunud rahvusvahelise hiite kuva ehk fotovõistluse 1300 euro suuruse peauhinna võitis harrastusfotograaf Epp Libe tehtud pilt Vormsi Suurallikast. Muinasjutulisel pildil on jäädvustatud vetikaisse mähkunud ohvriallikas, mis kutsub süüvima pühapaikade saladustesse.

Võidukuva autor Epp Libe õpib Eesti Maaülikoolis loodusturismi, sageli külastab pühapaiku, kuid kuvavõistluse avastas juhuslikult: «Suvel Vormsil elades ja RMK alluvuses töötades, tegin vahel uiteretki, avastamaks saart. Aime Piirsalu, kogenud suvevormsilane ja endine kohaliku kooli direktor, teadis mulle rääkida legendi selle allika kohta. Kunagi olevat siin naisi ohverdatud, mistõttu allikavees vohavad rohelistes vetikad niitjaid neitsite juukseid meenutavad. See paik võib oma müstilisusega ning samas mõjub ka kõhedusttekitavana. Vaat', et paneb ennast ohverdama...»

Hiite kuvavõistluse peauhinna pälvis Epp Libe foto Vormsi Suurallikast

PALJU ÕNNE!

85. sünnipäeval

Anna Rjazanovskaja 1. detsember

82. sünnipäeval

Voldemar Rump 24. detsember

80. sünnipäeval

Ain Ojasoo 2. detsember

65. sünnipäeval

Gerda Piirsalu 23. novembril

Kultuurisündmused

11. detsembril kell 15.00 Vormsi rahvamajas teatritendus «Kapsapea». Lõbus lugu ühes vaatuses. Pilet 3€, lastele ja pensionäridele tasuta. Mängib See-Teater. Autor: Oskar Luts.

22. detsembril kell 11.45 laste jõuletendus koolimaja saalis «Kiri jõuluvana!» Mängib teater Vaba Vanke. tasuta.

1. jaanuaril kell 00.17 aastavahetuspidu Vormsi rahvamajas.

Teated

Avatud on 2017. aasta **Hiie hangle laagri registreerimine**. Laager toimub 3.-8. juulil Vormsil. Palume märkida juurde, kas soovite algajate (Mis on pillimäng?), keskmiste (õpime ka 2. häält) või edasijõudnute (2. hääl tuleb vabalt) grupis olla: tatjana@vormsi.ee

Käsitöötuba 15. detsembril kell 15.30-18.00 Vormsi rahvamajas jõulukaunistused kohvipakkidest. Osalustasu 3€.

Uued raamatud raamatukogus

Oktoobris ilmunud raamatud ootavad lugejaid.

EESTI KIRJANDUS

Johanson, K. «Atlantis abajas»
Laurik, M. «Mina olen Surm»
Mudlum «Linnu silmad»
Rusing, E. «Kõik on võimalik»
Sander, M. «Litsid : Teine raamat»
Soonik, M. «Elamisjulgus»
Suurmaa, M. «Minu Saksamaa»
Zumm, M. «Kui hundid uluvad»
Tammert, K. «Lend minuga»

TÕLKEKIRJANDUS

Bradley, A. «Piruka magus põhi»
Healey, E. «Elizabeth on radunud»
Ivanov, A. «Argonaut»

LASTEKIRJANDUS

Ellermaa, E. «Suvi vanaema juures»
Hõra, D. «Väljatõugatu»
Priilinn, K. «Evelini uued lood»
Püttsepp, J. «Doktor Haldja lood»
Püttsepp, J. «Mustad linnud»
Reichenstetter, F. «Väike öökull ja teised ööloomad»
Saluste, M. «Kõik tööd on head»
Suitso, M. «Hobusehullud Ameerikas»
Widmark, M. «Kämpingumõistus»

MUU KIRJANDUS

Bürkland, R. «Tark tee terviseni»
Delahun-Rimmer, P. «Oravarattast otse põrgutulle»
Ilves, T.H. «TH!»
Kadastik, M. «Nüüd ma siis kirjutan»
Kangur, P. «Gennadi Podelski»
Kull, M. «Osula Ott ja tema pillimehed»
Lao-zi «Daodejing»
Vahtre, L. «Eestlane seest ja väljast»